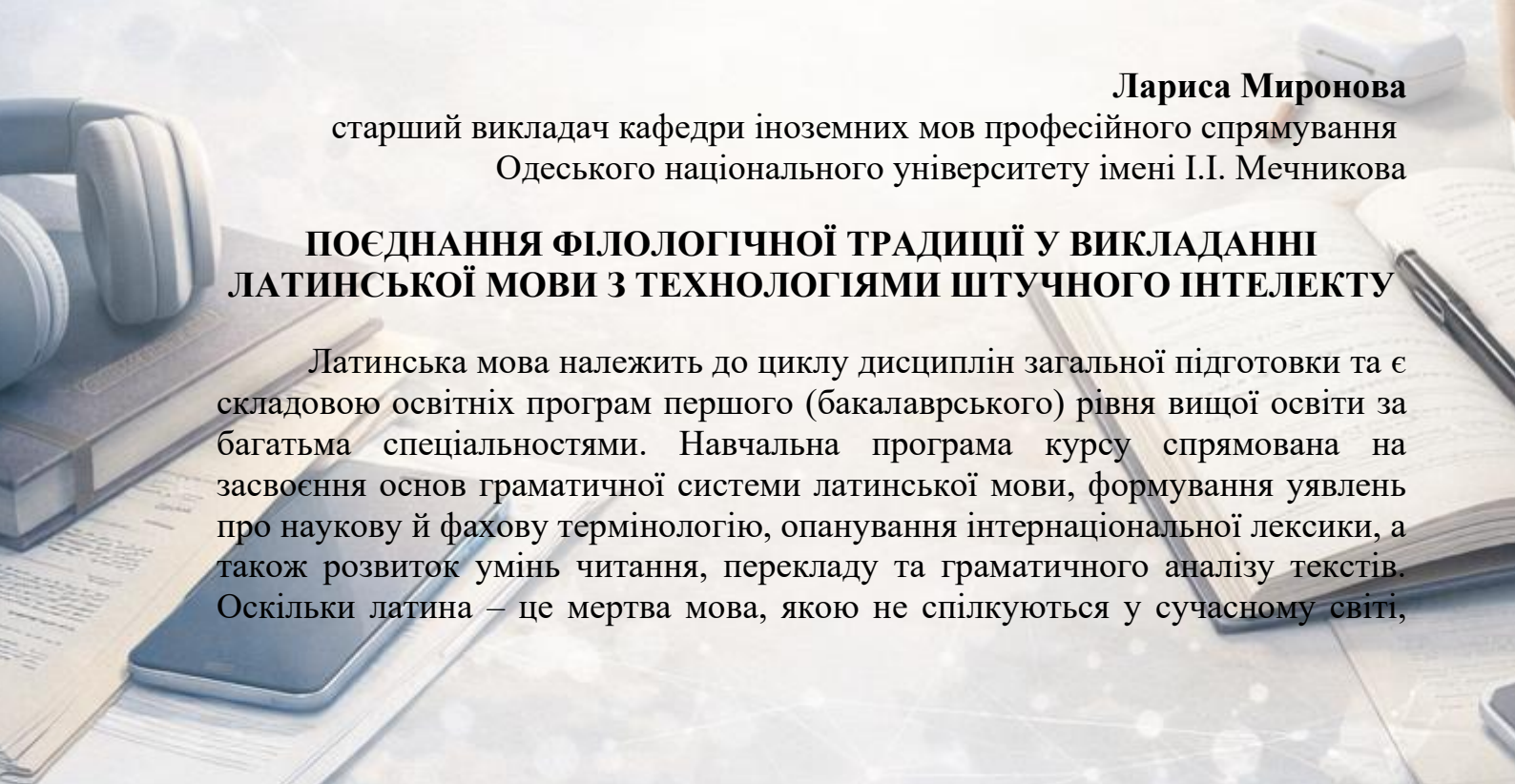

Лариса Миронова
старший викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

ПОЄДНАННЯ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ТРАДИЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ З ТЕХНОЛОГІЯМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Латинська мова належить до циклу дисциплін загальної підготовки та є складовою освітніх програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за багатьма спеціальностями. Навчальна програма курсу спрямована на засвоєння основ граматичної системи латинської мови, формування уявлень про наукову й фахову термінологію, опанування інтернаціональної лексики, а також розвиток умінь читання, перекладу та граматичного аналізу текстів. Оскільки латина – це мертва мова, якою не спілкуються у сучасному світі,

основна увага зосереджується на розвитку пасивного сприйняття мови, тобто на перекладі з латинської на рідну мову з акцентом на точність граматичних конструкцій і лексики. Для вивчення латинської мови здебільшого застосовують звичний граматико-перекладний метод. Він і до сьогодні залишається досить популярним, однак має свої недоліки. Застосування цього методу призводить до того, що здобувачі зосереджуються на двох головних аспектах: вони вивчають граматичні форми та конструкції, звертаючи увагу лише на закінчення слів, і, постійно користуючись словником, не сприймають текст цілісно, а лише визначають граматичні форми окремих частин мови.

Граматико-перекладний метод вивчення латинської мови передбачає зосередження уваги на засвоєнні граматичних правил та лексики з подальшим застосуванням цих знань під час перекладу текстів. Для сучасного здобувача чи не найголовнішим недоліком методу є монотонність, тому дехто вважає засвоєння мови лише через правила, читання текстів та їх переклади дещо втомливим або рутинним. Засвоєння лексики є складним процесом і, як правило, обмежується мінімумом та супроводжується надмірною залежністю від словника. Зі свого досвіду роботи в аудиторіях ми неодноразово стикалися з тим, що вся навчальна година витрачається на аналіз і переклад лише декількох речень через труднощі, з якими стикаються здобувачі.

Основною перешкодою у вивченні латини є складність та обмежена доступність перекладу латинської літератури сучасними мовами. Не може не тішити те, що сьогодні для полегшення перекладу великих обсягів текстів можна скористатися автоматизованими перекладачами на основі штучного інтелекту (ШІ). Штучний інтелект може слугувати корисним інструментом для перекладу текстів латинською мовою, однак при цьому виникає низка специфічних труднощів, пов'язаних із природою стародавніх мов. Серед основних викликів – обмежена кількість навчального матеріалу, складна граматична система, необхідність глибокого розуміння контексту, а також специфіка термінології у різних наукових або історико-культурних галузях. Хоча системи ШІ добре справляються з перекладом нескладних або часто вживаних латинських фраз, вони можуть помилятися у випадках з архаїчними структурами, поетичними текстами чи філософською термінологією. Серед найпопулярніших автоматизованих перекладацьких сервісів можна виділити DeepL, Google Translate та Microsoft Translator. ChatGPT також володіє здатністю перекладати тексти та окремі речення, хоча він і не є спеціалізованим інструментом машинного перекладу. Це мовна модель широкого профілю, розроблена для ведення діалогу та генерації відповідей на основі певного контексту. Тому ChatGPT може пропонувати переклади з урахуванням комунікативної ситуації, що в деяких випадках дозволяє досягти більш точного та змістовного результату. Під час тестування здатності ChatGPT до сприйняття латини виявляється, що модель добре розпізнає та використовує латинську лексику. Останнім часом здобувачі досить часто використовують ChatGPT, щоб ставити запитання щодо вправ з латини та пояснення граматичних явищ у текстах. В цьому випадку цей інструмент може

бути корисним. За допомогою ШІ здобувачі можуть адаптувати матеріали під себе, практикувати певні навички, розширювати словниковий запас, виконувати технічні завдання (Четверик, 2024, 212). Але, як зазначають самі здобувачі, ChatGPT часто припускається помилок, проте попри похибки, відповіді залишаються зрозумілими для тих, хто володіє латинською мовою на базовому рівні. Подальші дослідження штучного інтелекту у сфері вивчення іноземних мов і персоналізації процесів їх навчання свідчать про двосторонність цього процесу. У перспективі ШІ може стати головним інструментом викладача та дозволить підвищити інтенсивність навчання, подолати пасивний опір частини здобувачів, сформувати індивідуальну освітню траєкторію й забезпечити персоналізоване навчання (Зубенко, 2023, 84).

Отримані результати дають підстави стверджувати, що поєднання традиційних методів і сучасних інтерактивних підходів у навчанні латинської мови є продуктивним та педагогічно виправданим. Особливої уваги потребує сфера перекладу латинських текстів, де класичні філологічні методи забезпечують глибоке розуміння мовного матеріалу, тоді як сучасні інструменти штучного інтелекту розширюють можливості доступу до текстів, пришвидшують процес перекладу й сприяють формуванню навичок самостійної роботи. Використання таких технологій створює умови для індивідуалізації навчання, врахування темпу засвоєння матеріалу та ефективного управління навчальним часом, а також дозволяє залучати різноманітні інформаційні ресурси. Технології штучного інтелекту в поєднанні з традиційними підходами сприяють підвищенню мотивації здобувачів освіти та збереженню інтересу до вивчення класичної мови в умовах сучасного цифрового середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зубенко О. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. *Закарпатські філологічні студії*. № 27. Том 2. Ужгород, 2023. С.80–85.
2. Четверик В. Ресурси зі штучним інтелектом у навчанні іноземним мовам: огляд можливостей та перспектив використання. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. № 72. Вінниця, 2024. С.205–217.